# گوللەیەك بوو، سارد بۆوە و لە نێو كتێیاندا تواوە

نووسینی: قەرەنی قادری

editor@kurdistanpress.com

كەریمی حیسامی، جیهانێك لە قسەی نەستەق، پەندی پێشینان، مەتەڵ، پیرێكی گەنج، دەم بە پێكەنین، ماندوویی نەناس، هەوڵدەر و لە مەرگ نە ترس بوو. ژیان، سیاسەت و چالاكیی لە لای مام كەریم، ئاوێتەی یەكتر كرابوون. بەشی هەرە زۆر لە نیو سەدە تێكۆشانی سیاسیی - ڕێكخراوەیی خۆی لە نێو حیزبی دیموكراتی كوردستانی ئێراندا دەرباز كرد.

هەڵسووڕ و چالاك، عەودالی وڵات، لایەنگری ئاڵا و خوازیاری دەوڵەت بۆ نەتەوەكەی بوو. ئایدیۆلۆژی و فكری سیاسی ئەو لە سەردەمێكی پڕ لە كێشە و ململانێی سیاسی و لە كۆمەڵگایەكی دەرەبەگایەتیدا شكڵی گرت. تا ناوەڕاستی هەشتاكان لەسەركردایەتی ح د ك ئێراندا، بە گوڕجوو گۆڵی و موتاڵا كردن درێژەی بە تێكۆشاندا. لە كوردستان و ناوچەدا ناودێر بوو. لە ناوەڕاستی هەشتاكاندا، ح د ك ئێران تووشی نا ئارامی سیاسی دەبێ و ڕەوتی پاكتاوكردنی «هەیاران» و «خەنیمەكان»ی بۆ یەكدەستكردنی حیزب دەستپێدەكا.

لە ١٩٨٤دا، كەریمی حیسامی یەكێك و بەشێك بوو لەو شەپۆلە «هەیاران»ە كە پەراوێزەی هەندەران كرا. گەرچی ئەو ڕووداوە بۆی گەلێك قورس بوو، بەڵام نەیتوانی خانەنشینی بكا و دەروونی گڕ گرتووی دابمركێنێ. لێرەوە دووەمین قۆناغی ژیانی كە پڕ كارترین بەشە لە ژیانی، ئەویش بە لەبەر چاوگرتنی تەمەنی دەستپێدەكا.

گوڕج تێهەڵچۆوە. دیرەگی تاولی داكوتا و ڕووی كردە جیهانی توێژینەوە، وەرگێڕان، بیرەوەری و وتار نووسین. لەو دەورەیەدا، كە ڕووداوە جیهانی و ناوچەییەكان بە چۆنایەتییەكی قورس و ئاڵۆز بەڵام تیژڕەو ڕوو دەدەن، بۆ ئەو پیرەمێردە هەوڵدەرە، قۆناغی نووسین و بیركردنەوەیە. كەریمی حیسامی، بۆ ماوەیەكی دوورو درێژ، خۆی بە فكر، سیاسەت هەروەها كۆمەڵە دەوڵەتێكی توتالیتارەوە لكاند كە لە بواری سیاسی، كۆمەڵایەتی و ئابووریدا هێز و ئیمكاناتی تەخریبیان گەلێك زۆر بوو. حیسامی، توانی جێگۆڕكێیەكی فكری و سیاسی لە بیرو زەینی خۆیدا پێك بێنێ و بە چەشنێكی تر خۆی كۆ كاتەوە. دەڵێن كاتێك تەمەن بەرەو شەست و حەفتا ساڵی دەڕوا، جەستە و بیر بێ هێز و ناچالاك دەبن.

مام کەریم، سنووری ئەو فۆرمۆڵەی بەزاند. لە تەمەنی حەفتا و چوار ساڵیدا کتێبی ( دیموکراسی چییە)ی وەرگێڕا سەر زمانی کوردیی. ئەو ئاڵو گۆڕە فکری و سیاسییانەی کە ئەو لەو ماوەیەدا پێیان گەیشبوو، بەم چەشنە لە پاشەکۆی ئەم کتێبەدا گەڵاڵەی کردن و نووسینی، « دیموکراسی چەندی بۆ پێکهێنانی کۆمەڵگای شارستانی و گەیشتن بە مافی مرۆڤ گرنگە. ئەوەندەش تێگەیشتنی جەوهەری ڕاستەقینەی دیموکراسی و ناسینی پەیوەندییەکانی لە گەڵ دیاردە و پرینسیپەکانی کۆمەڵگای مرۆڤایەتی پێویستە).

(کوردستان پێویستی بە دیموکراسی هەیە و تەنیا لە ڕێگای دیموکراسییەوە دەتوانێ بەرەوە ئازادی و پاراستنی مافی مرۆڤ هەنگاو هەڵبڕێ).

مام کەریم، بە گوێرەی ئەم تێڕوانینەی داوای کرد کە « خوێندنەوەی ئەم کتێبە بۆ تەواوی ئەو کەسانەی کە چارەسەری گیرو گرفتەکانی ئیمڕۆی کوردستان لە دیموکراسیدا دەبینن، ئەو کەسانەی ویستیاری سەقامگرتوویی دیموکراسین لە کۆمەڵگادا، ئەو کەسانەی کە بە سیاسەتەوە خەریکن، دەتوانێ جێگای سوود و کەڵك لێوەرگرتن بێ».

- پێی وابوو، خەباتی چەکداری بڕشتی نەماوە و تەنانەت کارکردی پێچەوانەشی هەیە. واتە دەڵێی چەقوو خەریکە دەسکی خۆی دەبڕێ. بۆیە خەباتی سیاسیی، دیپلۆماسی، ڕۆشنگەری و کاری کۆلتووری پێویستن و دەبێ ڕوو دەو شێوازانە بکرێ. هەوڵی بێ وچانی ئەو دواییانەی لە بواری نووسین و وەرگێڕاند بەشێك بوو لەو وڵامە بۆ ئەو پێداویستییە، کە خۆی هەستی پێدەکرد. هەر کتێبێك کە کەوتبا بەردەستی وەری نەدەگێڕا سەر زمانی کوردی، بەڵکوو تەنیا ئەو کتێبانەی دەنرخاندن کە پەیوەندییان بە تێکۆشانی کۆمەڵایەتییەوە هەبا. وەرگێڕانی کتێبی «نان و شەراب»ی «ئیگنازیۆ»ی ئیتالیایی یەکێك لەو کارانەی بوو. بەڕێگای وەرگێڕانی «ئازادی یا مەرگ»ی «کازانتزاکیس»ی یونانی داستانی خەباتی ڕزگاریخوازانەی نەتەوەیەکی بۆ کوردستان گواستەوە.

- کوردستانی خاوەن ئاڵا و دەوڵەتی گەلێك بۆ گرینگ بوو. پێی وابوو کە نەتەوەی کورد مافی خۆیەتی و شایانی ئەوەیە کە بۆ سەربەستی و پەرەدان بە ژیانێکی سەربەستانە، ئاڵا و دەوڵەتی خۆی هەبێ. هەر بەو پێیە کۆمەڵگای مەدەنی لە کوردستان بیر و هزری بوو.

- وەکوو کوردێکی هاووڵاتی کوردستان، مارکسیست و ئاتێئیست بوو. لە سەر ئەو بڕوایە بوو کە دەکرێ و دەبێ کورد مارکسیست یا کۆمۆنیستی خۆی هەبێ و بوونی حیزبێکی چەپیش بۆ کوردستان بۆ بەرەو

پێش بردنی خەبات لە کوردستاندا لەو سۆنگەیەوە بە پێویست دەزانی. بەڵام حیسامی گوللەیەک بوو، سارد بۆوە و بە ئامانج نە گەیشت.

- گوشار و پاڵەپەستۆی مەرگ گەرچی بێدەنگیان کردبوو، بەڵام نەیانتوانی تەنگا و ترسەنۆکی بکەن.

ئەوانەی «حیسامی»یان لە نەخۆشخانەدا بینی، پێموایە ململانێیەکی قورس و بێدەنگی مەرگ و ژیانیان لە بێدەنگی ویدا دیت. مردنەکەی وەک خەو وابوو.

جیهانێک لە نووسین و کتێب، قسەی نەستەق، پەندی پێشینان، مەتەڵ، پیرێکی گەنجی دەم بە پێکەنین، ماندوویی نەناس، هەوڵدەر، خەوش، هەڵە و ڕاستکردنەوە، لە مەرگ نەترسان. ئەمانە، پێناسەی «کەریمی حیسامی»ن و کۆبەندی ژیانی ئەون.

٢٠٠١/١٠/١٢